

EDUKACJA MUZYCZNA

VII

RADA NAUKOWA

- ks. doc. ThDr. Rastislav ADAMKO, PhD. prof. Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku (Słowacja) i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie
doc. PhDr. Stanislav BOHADLO, CSc., Uniwersytet Hradec Kralove (Czechy)
dr hab. Robert GAWROŃSKI, prof. Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
prof. Viktor PORTNOI, Konserwatorium im. Aleksandra Głazunowa w Pietrozawodsku (Rosja)
dr hab. Remigiusz POŚPIECH, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Opolskiego
dr hab. Maciej ZAGÓRSKI, prof. Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

LISTA RECENZENTÓW

- ks. doc. ThDr. Rastislav ADAMKO, PhD. prof. Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku (Słowacja) i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie
prof. Andrzej DZIADEK, Akademia Muzyczna w Gdańsku
prof. dr hab. Leon MARKIEWICZ, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach
doc. mgr. art. Karol MEDŇANSKÝ, PhD – Uniwersytet Preszowski w Preszowie (Słowacja)
prof. dr hab. Barbara SMOLEŃSKA-ZIELIŃSKA, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
prof. dr hab. Jolanta SZULAKOWSKA-KULAWIK, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach
dr hab. Magdalena DZIADEK, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
dr hab. Krzysztof ROTTERMUND, prof. Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

PRACE NAUKOWE
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

EDUKACJA MUZYCZNA

VII

pod redakcją Marty Popowskiej

Częstochowa 2012

Redakcja
Małgorzata KANIOWSKA
Paulina PIASECKA (redaktor językowy)
Marta POPOWSKA (redaktor naukowy)
Maryla RENAT
Anna STACHURA-BOGUSŁAWSKA
Zuzana ZAHRADNÍKOVÁ (redaktor językowy)

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Paulina PIASECKA

Redaktor techniczny
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Sławomir SADOWSKI

PISMO RECENZOWANE

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

Na okładce wykorzystano fragment rękopisu Edwarda Bogusławskiego
Sekwencje na sopran i zespół kameralny (2003)

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2012

ISBN 978-83-7455-307-0
ISSN 1895-8079

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czest.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czest.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
CZĘŚĆ I	
ANALIZY STYLO-KRYTYCZNE	
Maryla RENAT (AJD, Częstochowa) Oblicza polskiej sonaty XX wieku na skrzypce solo	11
Anna STACHURA-BOGUSŁAWSKA (AJD, Częstochowa) Oblicza formy koncertującej w twórczości Edwarda Bogusławskiego w latach 1968–1980	49
Maryla RENAT (AJD, Częstochowa) Poetyka słowno-dźwiękowa pieśni solowych Grażyny Bacewicz	83
Magdalena STOCHNIOL (AM w Katowicach) <i>Antyformalistyczny rajok</i> na recytatora, cztery basy, chór mieszany i fortepian Dymitra Szostakowicza jako swoisty dokument ponurych czasów	105
CZĘŚĆ II	
HISTORIA	
Michał HOTTMAR (Žilinská univerzita v Žiline, Słowacja) História lutny a pamiatky lutnovej hudby na Slovensku v 16. a na začiatku 17. Storočia	125
Michał HOTTMAR (Žilinská univerzita v Žiline, Słowacja) Historia lutni i zabytki muzyki lutniowej na Słowacji w XVI i na początku XVII wieku	139
Robert GAWROŃSKI (AJD, Częstochowa) Recepcja koncertów Karola Tausiga w Polsce	153
Noty o Autorach	163

WSTĘP

W przedstawionym zeszycie prezentujemy 6 artykułów o zróżnicowanej tematyce. Zebrane teksty tworzą dwa bloki tematyczne. Pierwszy poświęcony jest już tradycyjnie analizie stylo-krytycznej utworów – tym razem skomponowanych wyłącznie w XX stuleciu. Drugi – zatytułowany *Historia* – prezentuje artykuły oparte na badaniach źródeł od XVI do XIX wieku.

Całość otwiera artykuł **Maryli Renat** *Oblicza polskiej sonaty XX wieku na skrzypce solo*. Jest to wyodrębniony wątek szeroko zakrojonego programu badawczego zrealizowanego przez tę Autorkę a dotyczącego całej polskiej twórczości skrzypcowej XX wieku. Istotną wartością zamieszczonego w niniejszym zeszycie artykułu jest przedstawienie obrazu polskiej sonaty skrzypcowej na tle przemian zachodzących w muzyce polskiej XX wieku oraz odniesienie ich do tradycji. Nadto artykuł posiada duże walory poznawcze, bowiem wiele przedstawionych w nim dzieł dotychczas w piśmiennictwie muzykologicznym nie było nawet wzmiankowanych. M. Renat wydobyła z zapomnienia szereg mało znanych lub nawet nieznanych i niepublikowanych utworów pozostających w rękopisach. Przy omówieniu kolejnych utworów Autorka przyjęła porządek chronologiczny. W artykule znajdziemy szczegółową charakterystykę materiału dźwiękowego, analizę formy, w tym środków techniki skrzypcowej. Całość kończy podsumowanie przedstawiające klasyfikację polskich sonat skrzypcowych XX wieku do określonych nurtów stylistycznych.

Artykuł autorstwa **Anny Stachury-Bogusławskiej** *Oblicza formy koncertującej w twórczości Edwarda Bogusławskiego w latach 1968–1980* przedstawia analizy stylo-krytyczne trzech dzieł Edwarda Bogusławskiego: *Concerto per oboe anche oboe d'amore, corno inglese, musette e orchestra* (1968), *Concerto per oboe anche musette, soprano e orchestra* (1975/1976) oraz *Musica concertante per saxofono alto e orchestra* (1979/1980). Zagadnienie to w piśmiennictwie muzykologicznym jest poruszane po raz pierwszy. Powinno zainteresować przede wszystkim badaczy koncentrujących swoje dociekania naukowe na harmonice utworów powstałych w II połowie XX wieku. Analizowane w pracy dzieła Bogusławskiego, pomimo różnic w zakresie ram architektonicznych, łączą kształtowanie wewnętrzne oparte na założeniach *sonoryzmu*, *aleatoryzmu* i *dodekafonii* przy jednoczesnym zachowaniu tradycyjnej roli idei koncertowania polegającej na współzawodniczeniu i współgraniu.

Kolejny tekst, również autorstwa **Maryli Renat**, pt. *Poetyka słowno-dźwiękowa pieśni solowych Grażyny Bacewicz* poświęcony jest mniej znanej

karcie twórczości wybitnej polskiej kompozytorki. Artykuł składa się z dwóch części. W pierwszej Autorka przedstawia podłoże metodologiczne, prezentując różne stanowiska badawcze stosowane w analizie pieśni wokalnie-instrumentalnych Michała Bristigera, Enrico Fubiniego oraz Mieczysława Tomaszewskiego. W części drugiej w oparciu o klasyfikację Tomaszewskiego omawia 16 pieśni Grażyny Bacewicz, koncentrując się przede wszystkim na tekście, który jest punktem wyjścia dla opracowania muzycznego. W omówieniu warstwy muzycznej bazuje na znanych publikacjach poświęconych kompozytorce autorstwa Małgorzaty Gąsiorowskiej i Anny Nowak.

Pierwszy blok tematyczny zamyka artykuł **Magdaleny Stochniol** zatytułowany „*Antyformalistyczny rajok*” *na recytatora, cztery basy, chór mieszany i fortepian Dymitra Szostakowicza jako swoisty dokument ponurych czasów*. Autorkę interesuje przede wszystkim warstwa tekstowa tego mało znanego dzieła wybitnego rosyjskiego kompozytora. Kompozycja Szostakowicza powstawała na przestrzeni lat 1948–1960 i ze względu na swą ideową wymowę, krytyczną wobec założeń socrealizmu, nie była publikowana ani wystawiana do 1989 roku. Treść słowna dzieła opiera się na wybranych tekstach z przemówień m.in. Józefa Stalina. Pierwsza część artykułu omawia genezę kompozycji oraz opisuje zależności między tekstami wykorzystanymi przez Szostakowicza a oryginalnymi tekstami przemówień. W części drugiej Autorka analizuje socrealistyczną nowomowę, a następnie tekst *Antyformalistycznego rajoka...* w kontekście tejże. W ostatniej części wzmiankowane zostały muzyczne właściwości omawianego dzieła.

W drugim bloku tematycznym zeszytu znalazły się dwa artykuły. Pierwszy opublikowany w języku słowackim i polskim, autorstwa **Michała Hottmara**, *Historia lutni a pamiatky lutnovej hudby na Slovensku v 16. a na začiatku 17. storočia* (*Historia lutni oraz zabytki muzyki lutniowej na Słowacji w XVI i na początku XVII wieku*) dotyczy rozwoju historycznego lutni. Autor omawia przemiany konstrukcyjne związane z ostruniem oraz systemy notacyjne w oparciu o zachowane XVI- i XVII-wieczne źródła importowane, a przechowywane obecnie w zbiorach wchodzących w skład kolekcji muzycznych *Levočskej i Bardejovskej*.

Artykuł **Roberta Gawrońskiego** *Recepcja koncertów Karola Tausiga w Polsce* jest poświęcony mało znanemu dziś, wybitnemu polskiemu pianiście XIX wieku, działającemu głównie w obrębie niemieckiej kultury muzycznej. Artykuł ma wysokie walory poznawcze – został napisany na podstawie ówczesnych doniesień prasowych o występach Tausiga w Polsce. Na podstawie głosów krytyki muzycznej Autor dokonuje syntezy i oceny stylu wykonawczego pianisty, podkreśla także jego zasługi jako pedagoga.

Marta Popowska

Noty o Autorach

dr Maryla **RENAT**
Zakład Teorii i Pedagogiki Muzycznej
Wydział Sztuki
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

dr Anna **STACHURA-BOGUSŁAWSKA**
Zakład Teorii i Pedagogiki Muzycznej
Wydział Sztuki
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

dr Magdalena **STOCHNIOL**
Katedra Kompozycji Dyrygentury i Teorii Muzyki
Wydział Kompozycji Interpretacji Edukacji i Jazzu
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

dr Michal **HOTTMAR**
Katedra Hudby
Fakulta humanitných vied
Žilinská univerzita v Žiline (Słowacja)

dr hab. Robert **GAWROŃSKI**
Zakład Teorii i Pedagogiki Muzycznej
Wydział Sztuki
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie